

Το όρος Θαβώρ

/ Γνώμες

Γράφει ο πρωτοπρεσβύτερος π. Σπυρίδων Λόντος, υπ. Διδάκτωρ Θεολογίας/Πεμπτουσία

Ένα από τα σημαντικά όρη της Αγίας Γής, που έχουν διαδραματίσει ρόλο στην ιστορία της λύτρωσης είναι και το όρος Θαβώρ, το οποίο βρίσκεται στην περιοχή της Γαλιλαίας, 9 χιλιόμετρα ανατολικά της Ναζαρέτ και 18 χιλιόμετρα δυτικά από την Τιβεριάδα (θάλασσα της Γαλιλαίας). Υψώνεται σαν ένας τεράστιος κωνικός όγκος στο βόρειο άκρο της ευρύχωρης και εύφορης πεδιάδας Εσδραλών, σε στρατηγική περίοπτη θέση στον κεντρικό οδικό άξονα βορρά-νότου. Η κορυφή του φθάνει περίπου στα 563 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και περίπου 500 μ. πάνω από την περιβάλλουσα πεδιάδα. Έχει 3 χλμ .πλάτος και το όνομα του σημαίνει ύψωμα, βουνό ή ομφαλός. Η ονομασία του προήλθε μάλλον από τα Φοινικικά και υπενθυμίζει το όνομα του θεού Ζεύς Αταβύριου [1].

Στην Παλαιά Διαθήκη, στο βιβλίο του Ιησού του Ναυή (19,10-34), το όρος Θαβώρ (Γαιθβώρ) με το παρακείμενο χωριό Δαβιρώθ στους πρόποδες του, συμπεριλαμβάνονταν στα όρια μεταξύ των φυλών Ζαβουλών, Ισάχαρ και Νεφθαλί. Στο βιβλίο των Κριτών (4,4-24) η βιβλική αφήγηση αναφέρει ότι το όρος

Θαβώρ ήταν το μέρος όπου έλαβε χώρα μια μεγάλη μάχη, την εποχή της Δεββώρας [2], μιας εκ των Κριτών του Ισραήλ (12ος π.Χ. αι.). Η Δεββώρα ήταν «γυνή προφήτις» [3] που καθόταν συνήθως κάτω από έναν φοίνικα, μεταξύ των πόλεων Ραμά και Βαιθήλ, στην ορεινή περιοχή της φυλής Εφραίμ, και ο λαός προσέρχονταν σ' αυτήν για να επιλύσουν τις υποθέσεις τους.

Το Όρος Θαβώρ

Κάθε φορά που οι Ισραηλίτες προσπαθούσαν να μετακινηθούν από τις ορεινές περιοχές τους προς τις εύφορες πεδιάδες δεχόντουσαν επιθέσεις από τους Χαναναίους. Έπρεπε να ταξιδεύουν σε κυκλικές διαδρομές μέσω ορεινών περιοχών για να φτάσουν από το ένα μέρος στο άλλο επειδή η γη ελέγχονταν από τους εχθρούς. Έτσι, η Δεββώρα ενέπνευσε το λαό να επαναστατήσει ενάντια στη καταπίεση του Ιαβίν, βασιλέα της Χαναάν. Κάλεσε το Βαράκ και του έδωσε την εντολή να πάρει μαζί του δέκα χιλιάδες άντρες από τις φυλές Νεφθαλί και Ζαβουλών και να μεταβεί στο όρος Θαβώρ, για να επιτεθεί στον Σισάρα, αρχιστράτηγο του Ιαβίν. Ο Βαράκ αρνήθηκε να ανέβει στο όρος χωρίς τη Δεββώρα, η οποία τελικά τον συνόδευσε στη μάχη. Έτσι ο Βαράκ συγκέντρωσε τους άντρες και ανέβηκαν στο όρος Θαβώρ. Ακολούθησε η μάχη στον χείμαρρο Κισσόν και ο Βαρούκ κατατρόπωσε τον Σισάρα «ἄρχοντα τῆς δυνάμεως Ἰαβὴν καὶ τὰ ἄρματα αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος αὐτοῦ» (Κριτ.4,7) και επικράτησε ειρήνη: «ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη» (Κριτ. 5,31). Ας μην παραλείψουμε να αναφέρουμε εδώ και τον περίφημο ύμνο της Δεββώρας [4] (Κριτ. 5,1-30) που έψαλε μετά την νίκη, όπου αναγνώριζε την, μέχρι τις ημέρες της, αμαρτωλότητα και ηθική εκτροπή του Ισραήλ, τον οποίο αφύπνισε, με την βοήθεια του Κυρίου, να εναντιωθεί στους βασιλείς των Χαναναίων, να αποτινάξει την λατρεία των ξένων θεών και να πορευθεί πλέον με δικαιοσύνη. Η προφήτης δηλώνει ότι ο λαός της θα επιστρέψει στον Θεό και θα πάρει πίσω όλη τη γη (Κριτ. 5,11). Η πίστη του λαού στον μόνο αληθινό Θεό ήταν προϋπόθεση για την κατάληψη της γης.

Μετά τα σαράντα χρόνια ειρήνης ο Ισραήλ έφυγε πάλι από την λατρεία του αληθινού Θεού και έτσι ο Θεός επέλεξε τον Γεδεών, έναν νεαρό από τη φυλή του Μανασσή, για να απελευθερώσει τον λαό και να καταδικάσει την ειδωλολατρία του (Κριτ. 6-7). Το βιβλικό κείμενο αναφέρει ότι στο όρος Θαβώρ φονεύθηκαν οι αδερφοί του Γεδεών (Κριτ. 8, 18-19).

Το κάλλος του όρους Θαβώρ και η μοναδική του τοποθεσία το κατέστησαν προσφιλές αντικείμενον της ιεράς ποίησης [5]. Ο ιερός ψαλμωδός αναφέρει τα όρη Θαβώρ και Ερμών, ως σύμβολα όλων των ορέων της γής, θα σκιρτούν από αγαλλίαση στο όνομά Του (μεταφρ.Ψαλμ. 88(89),12). Αναφορά στο όρος γίνεται και από τους προφήτες Ιερεμία (46,18) και Ωσηέ (5,1).

Το όρος ήταν ιερό και υπήρχε εκεί το ιερό δένδρο «δρύς», όπως μαρτυρεί και το βιβλικό κείμενο: «καὶ ἀπελεύση ἐκεῖθεν καὶ ἐπέκεινα ἤξεις ἕως τῆς δρυὸς Θαβὼρ καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν Θεὸν εἰς Βαιθήλ»(Α΄Βασ.10,3).Δεν πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός ότι χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε καθιερωμένου ιεροῦ χώρου στην Παλαιά Διαθήκη ήταν η ύπαρξη βελανιδιάς. Τα ιερά του αρχαίου Ισραήλ είχαν καθιερωθεί με αυτό τον τρόπο και οι βελανιδιές αποτελούσαν σημεία ανάμνησης των θεοφανειῶν σε πρόσωπα της ιερῆς ιστορίας του [6]. Ακόμη οι δρυς και οι τερέβινθοι ως αποδεικτικά στοιχεία συνδέονταν σίγουρα με χρησμούς και οράματα στο σημείο που υπήρχαν [7].

Κοντά στη δρύ αυτή του όρους Θαβώρ, σύμφωνα με την προφητεία του Σαμουήλ ότι ο Σαούλ θα ήταν ο ηγέτης του Ισραήλ, ο Σαούλ συνάντησε τρεις άντρες (Α΄ Βασ. 10,1-6). Όταν δε ο Σαούλ επέστρεψε στην πατρίδα του, δεν είπε σε κανέναν ότι ο Σαμουήλ τον έχρισε ηγέτη του Ισραήλ (Α΄ Βασ. 10,1).

Στους Ελληνιστικούς χρόνους το όρος Θαβώρ ονομαζόταν «Αταβύριον ή Ιτάβυριον»και χρησίμευσε ως ελληνιστικό φρούριο [8]. Κατελήφθη αρχικά από τον Αντίοχο Γ΄το 218 π.Χ (Πολύβιος, Ιστορίαι 5:70,6-9). Την Ρωμαϊκή περίοδο, ο Ιώσηπος Φλάβιος, το 66-67 μ.Χ., γνωρίζοντας ότι οι Ρωμαίοι θα εξορμούσαν κατά της Γαλιλαίας οχύρωσε διάφορες πόλεις καθώς και το όρος Θαβώρ [9], το οποίο αργότερα καταλήφθηκε από τον Αυτοκράτορα Βεσπασιανό [10].

Παραπομπές:

1. Encyclopedia Judaica ,2ndEdition, Vol. 19, 426.
2. Η Δεββώρα συνδέεται ετυμολογικά με τον λόγο (dabar). Το όνομα της σημαίνει δαδιά. Άρα Δεββώρα είναι η πύρινη γυναίκα που διέπεται από το Πνεύμα. Ως γυναίκα του λόγου δρα στην κρίσιμη εποχή της που χαρακτηρίζεται από μια προοδευτική παρακμή,αποφασιστικά, με διαύγεια και με στόχο, εποχή που δεν υπάρχει βασιλιάς στον Ισραήλ αλλά μόνον ο Θεός. Η Δεββώρα έχει κοινωνία με τον Θεό (έστω αν και δεν μνημονεύεται κάποια ιδιαίτερη κλήση), βεβαιώνει για την συνδρομή Του, και δίνει τη φωνή Του σε Αυτόν, αποφασίζει πότε είναι καιρός δράσης, ενάντια στην 20ετή καταπίεση των Χαναναίων. (Βλ. Σωτ.Δεσπότη, Προφήτισσες στο: <http://opencourses.uoa.gr/modules/auth/opencourses.php?fc=108>
3. Άλλες προφήτισσες της Παλαιάς Διαθήκης ήταν η Μιριάμ (Έξοδ. 15, 20), η Ολδά

(Δ' Βασ. 22, 14-20. Β' Παραλ.34, 22-28) και η Νωαδία (Νεεμίας 6, 14) και η Αβιγαία που προφητεύει στον Δαβίδ (Α' Βασ. 25) . Αυτές αναδεικνύονται σε εξαιρετικά κρίσιμες για τον Ισραήλ εποχές: κατά την αρχή της Εξόδου από την Αίγυπτο και την πορεία στην έρημο η Μιριάμ, κατά την κατάκτηση της γης της Επαγγελίας η Δεββώρα, της απειλής απώλειας της Γης η Ολδά και κατά την καινούργια αρχή μετά την Εξορία η Νωαδία.

4. Βλ.σχετ. T. F. McDaniel, *The Song of Deborah: Poetry in Dialect, a Philological Study of Judges 5*, with

Translation and Commentary, 2003, όπου και βιβλιογραφία.

5. Βενιαμίν Ιωαννίδου, *Το Θαβώρ*, ήτοι περιγραφή τοπογραφική και ιστορική του Θαβωρίου όρους, Ιεροσόλυμα 1867, 41.

6. Πρόκειται γιαιερά στις πόλεις Βαιθήλ, Μαμβρή, Βεέρ-Σέβα και Μωρία. Πρβλ. Γεν. 14,13. 21,31-33. 26,23-30. Πρβλ. Ν. Ολυμπίου, *Προϊσραηλιτικοί Ίεροι Χῶροι και Ναοί*. Χῶροι Συνεχοῦς Ναοδομίας, Ἀθήνα 1984. σελ. 160.

7. Ackerman S. «Between Athens and Jerusalem, on the Wings of a Dove», στο *Sibyls, scriptures and scrolls: J.Collins at seventy*, by J. Baden, H.Najman, E.J.C. Tigchelaar, Brill 2016, vol.175, 18-19.

8. *Encyclopedia Judaica*, 2nd Edition, Vol. 19, 427.

9. Φλάβιος Ιώσηπος, *Περί του Ιουδαϊκού πολέμου*, II, 573: «ταπητίδια των χωρίων ετοίχιζεν.....το τε Ιταβύριον καλούμενον όρος..».

10. Φλάβιος Ιώσηπος, *Περί του Ιουδαϊκού πολέμου*, IV, 54-61: «...Ουεσπασιανός πάρεργον εποιείτο της πολιορκίας τους το Ιταβύριον κατειληφότας όρος, ο εστι του μεγάλου πεδίου και Σκυθοπόλεως μέσον....Πλάκιδον συν ιππευσιν εξακοσίους πέμπει...αναιρει το πλήθος... και οι μεν το Ιταβύριον καταλιπόντες επί Ιεροσολύμων έφευγον, οι δε επιχώριοι...το τε όρος παρέδωσαν»